21.2.2025

Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

HE 207/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Pyydettynä lausuntona hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

- Investointiverohyvitysjärjestelmä tulee suhteuttaa Suomen teollisuuden investointiympäristöön ja huomioida konsernirakenteet johdonmukaisesti. Iso kansallisesti asetettu soveltamiskynnys heikentää instrumentin kilpailukykyä kansainvälisessä tarkastelussa.

- Verohyvitysmallin päästövähennysmääritelmä tulee kansallisesti selkeyttää johdonmukaiseksi päästökaupan kanssa.

- Vähäpäästöisellä verkkosähköllä tuotetun vedyn hyödyntämistä vähähiilistämishankkeisiin on edistettävä komission kanssa käytävissä jatkokeskusteluissa.

- Lakiehdotusta on tarkennettava investointipäätöksen vaatimuksen osalta. Lisäksi määritelmä tukikelpoisesta hankkeesta tulee yhdenmukaistaa EU:n kriisipuitteiden kanssa, mahdollistaen tuen myöntämisen myös 9.3.2023 jälkeen aloitettujen hankkeiden laajentamiseen.

Metsäteollisuus ry tukee hallituksen päätöstä investointiverohyvityksen käyttöönottamisesta. Verohyvityksen tavoitteena on edistää sähköä hyödyntäviä investointeja ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. **Korostamme kuitenkin, että vaikka kannatamme verohyvityksen käyttöönottoa investointien edistämiseksi, ei ole tarkoituksenmukaista heikentää sen kilpailukykyä edistäviä vaikutuksia tarpeettomilla kansallisilla rajoituksilla.**

Kilpailu energiainvestoinneista ja vihreistä korkean arvolisän teollisista investoinneista on kiihtynyt. Suomen kilpailuasema on heikentynyt yleistyneiden valtiontukiohjelmien vaikutuksesta. Teollisuuden toimintaympäristöön ja kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä on pohdittava uudesta näkökulmasta. Suoraan tukeen verrattuna investointiverohyvitys on

markkinaehtoisempi tapana valikoida tuettavat investoinnit. Tuen saaminen edellyttää uutta taloudellista aktiviteettia ja sitä kautta veropohjaa kasvattavan investoinnin toteuttamista.

Investointiverohyvitys tulee suhteuttaa Suomen teollisten investointien kokoon ja sen tulee ottaa huomioon konsernirakenteet

Tiukan aikataulun vuoksi suurten investointien sovittaminen verohyvityksen aikatauluun on haastavaa, kun taas pienempien hankkeiden vieminen hakemusvaiheeseen on joustavampaa ja nopeampaa. Suomessa on pyrittävä edistämään erikokoisia investointeja kaikin keinoin, erityisesti nykyisessä heikossa taloustilanteessa. Verohyvityksen piiriin on perusteltua sisällyttää myös alle 50 miljoonan euron investoinnit. Koska kyseessä ei ole suora investointituki, valtiontalouteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia, vaikka myös pienemmät investoinnit saisivat verohyvityksen.

Esityksen perusteluiden mukaan 50 miljoonan euron soveltamiskynnys on valittu, jotta voidaan tarkkarajaisesti toimeenpanna kehysriihen linjaus suurten investointien tukemisesta. Perusteluissa todetaan lisäksi, että laadullinen soveltamiskynnys olisi hallinnollisesti raskas. Metsäteollisuus ry nostaa esille, että jo kriisipuitteiden lakiluonnoksessa suoraan sovellettavat vaatimukset hankkeille ovat itsessään vaativa laadullinen kriteeristö. Tämä ohjaa jo lähtökohtaisesti tukea suurempiin hankkeisiin ilman erillistä kokorajaa.

Lisäksi esitetyn laitoskohtaisen soveltamisen sijasta soveltamiskynnyksen tarkastelu tulee muuttaa konsernikohtaiseksi, joka huomioi kaikki sellaiset lain soveltamisalaan kuuluvat investoinnit yhteensä, joiden osalta eri konserniyhtiöt hakevat oikeutta investointihyvitykseen ehdotetun lain mukaisesti. Lailla tavoiteltujen ilmasto- ja talouskasvuhyötyjen toteutuminen ei käsityksemme mukaan ole riippuvainen yksittäisten laitosinvestointien koosta tai siitä, mikä konserniyhtiö investoinnin tekee. Useammat konsernissa tehtävät laitosinvestoinnit voivat yhdessä tuottaa vastaavat lain tavoittelemat hyödyt kuin yksittäinen suuri laitosinvestointi, eikä valitun konsernirakenteen tulisi vaikuttaa mahdollisuuteen hakea investointihyvitystä.

Verohyvitysmallin päästövähennysmääritelmä tulee kansallisesti selkeyttää johdonmukaiseksi päästökaupan kanssa

Lakiluonnoksen pykälän 14 mukaisesti investointihyvitykseen oikeuttavan investoinnin tulee vähentää teollisuuslaitoksen kasvihuonekaasupäästöjä 40 prosenttia tai tuetun toiminnan energiakulutusta vähintään 20 prosenttia verrattuna tukea edeltäneeseen tilanteeseen. Tarkasteltaessa suorien kasvihuonekaasupäästöjen vähenemistä otetaan huomioon myös ”biomassan poltosta aiheutuvat todelliset kasvihuonepäästöt”.

Lisäksi päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien investointien osalta investoinnin on johdettava siihen, että teollisuuslaitoksen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät päästökaupan ilmaisjaon viitearvoja pienemmiksi.

On tärkeää huomata, että kestävyyskriteerit täyttävä biomassa on päästökaupassa nollapäästöistä, minkä tulee olla lähtökohtana myös investointiverohyvityksen päästöjen vähentämistä koskevissa vaatimuksissa. Tällöin päästövähentämisen laskenta on

johdonmukainen päästökauppajärjestelmän teollisuuden ilmaisjaon viitearvoja koskevan ehdollisuuden kanssa.

Verkkosähkön käyttö tulee mahdollistaa vähähiilistämistä edistävissä investoinneissa

Esitysluonnoksen mukaan verkkosähköllä tuotettu vety rajattaisiin kansallisesti teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämiseen (jakso 2.6) ulkopuolelle. Kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat kuitenkin myös verkkosähköllä (ml. osin ydinvoimalla) tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisinvestointien tukemisen.

Lakiluonnoksen pykälät 17 ja 18 sisältävät 14 §:ssä tarkoitettuja uusiutuvaan vetyyn liittyviin vähähiilistämishankkeisiin liittyviä lisäkriteereitä. Pykälän 14 perusteluissa olisi tarpeen selventää, ettei näitä kriteereitä sovelleta sähköistämishankkeisiin, joihin joiltain osin liittyy vedyn käyttöä. EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaan sähköistämishankkeiden osalta on ratkaisevaa, että kasvihuonepäästöt alenevat vähintään 40 % investoinnin johdosta, eikä Suomen tule kansallisesti asettaa tätä tiukempia kriteereitä.

Puhdas verkkosähkö on Suomelle merkittävä kilpailuetu, jota pitäisi pyrkiä hyödyntämään maksimaalisesti. Suomen poikkeuksellisen puhtaalla verkkosähköllä voitaisiin tuottaa paljon nykyistä enemmän juuri vähähiilistä vetyä, mikä mahdollistaisi Suomessa laaja-alaisen vetytalouden kehityksen sekä tehokkaan teollisuuden vähähiilistämisen. Vähähiilisellä vedyllä viitataan vetyyn, jonka tuotannossa on käytetty uusiutuvien lisäksi tai niiden sijaan myös muita CO2-vapaita sähköntuotannon muotoja, kuten ydinvoimaa.

Koska kriisi- ja siirtymäpuitteet eivät vaadi pelkästään uusiutuvan vedyn käyttöä, ei ole tarkoituksenmukaista kaventaa tarpeettomasti Suomen investointiverohyvityksen alaa vaatimalla uusiutuvan vedyn kriteeristön soveltamista myös sähköistämishankkeissa. Julkista tukea tulisi allokoida uusiutuvan vedyn ohella myös vähähiilisen vedyn tuotantoon sekä hankkeisiin, joissa tuotetaan sekä uusiutuvaa vetyä että vähähiilistä vetyä.

Muut huomiot

Metsäteollisuus ry kannattaa linjausta, jonka mukaan lopullista investointipäätöstä ei kansallisesti aseteta tuen hyväksyttävyyden edellytykseksi. Lakiehdotusta on kuitenkin tarkennettava investointipäätöksen osalta. Hallituksen esitysluonnoksen pykälien 11 ja 16 mukaan ”investointihyvitys voidaan myöntää vain sellaisille hankkeille, jota yhtiö ei toteuttaisi lainkaan tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman investointihyvitystä”. Kyseinen muotoilu haastaa näkemyksemme mukaan verohyvityksen hakemista, mikäli hankkeesta on jo tehty lopullinen investointipäätös. Äärimmilleen tulkittuna investointipäätöksiä pitäisi siis lykätä siihen asti, että Business Finland käsittelisi hakemuksen ja myöntäisi investointiverohyvityksen. Tämä ei edistä verohyvityksen tavoitetta investointien synnyttämisestä.

Lisäksi esityksen mukaan tukikelpoisuus edellyttää, että hakemus tehdään ennen investointihankkeen töiden alkamista. Painotamme kuitenkin, että koska EU:n kriisipuitteet mahdollistavat tuen myöntämisen myös 9.3.2023 jälkeen aloitettujen hankkeiden laajentamiseen, olisi perusteltua yhdenmukaistaa tämä vaatimus vastaamaan kriisipuitteiden

linjauksia. Esimerkiksi, jos jatkossa myös pienemmät tai yhteenlasketut investoinnit tulisivat tuen piiriin, olisi johdonmukaista huomioida tukikelpoisiksi kaikki investoinnit, jotka on aloitettu joko kriisipuitteiden alkamispäivästä (9.3.2023) tai vähintään lain voimaantulopäivästä lähtien. Tämä varmistaisi saumattoman siirtymän ja tukimekanismin ennakoitavuuden.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja